

NGA MAHI

A TE

HUI O TE HAHI MAORI

O TE

TAKIWA O ROTORUA

TAE NOA

KI WHANGAPARO A,

I TE PIHOPATANGA O WAIAPU,

I WHAKAMINEA KI OPOTIKI,

MEI 13, 14, 1889.

Tauranga ;

PRINTED AT "THE BAY OF PLENTY TIMES" OFFICE,
1889.

KO NGA TANGATA O TENEI HUI.

KO NGA MINITA:

Te Atirikona Wiremu, Upoko.	Te Manihera
Te Pencha, Pererika.	Te Kutia.
Te Pencha.*	

KO NGA MANGAI REIMANA:

Matata	..	..	..	..	Rawiri Te Tukiwaho
Maketu	..	..	..	..	Rapana Te Taru
Te Puke	..	..	..	..	Paora Enoka
Rotorua	..	..	..	..	Ratima Te Awekotuku
"	..	..	..	..	Taimona Hapimana
Torere	..	..	..	..	Romana Tautari
"	..	..	..	..	Wetini Taku
Maraenui	..	..	..	..	Te Ranginoto
"	..	..	..	..	Te Waaka
Te Kaha	..	..	..	..	Renata Pakepaki
"	..	..	..	..	Wi Tamahaua
Raukokore	..	..	..	..	Hohepa Karaipaina
"	..	..	..	..	Hemi Te Kani
Whakatane	..	..	..	..	Tamati Te Rangimaewa
"	..	..	..	..	Pene Te Huki
Te Rotoiti	..	..	..	..	Ihakara Haukiwaho*
Tauanga	..	..	..	..	Piahana*

*Ko enei kahore i tae.

No te 13 o nga ra o Mei, 1889, ka whakamine nga tangata ki te whare karakia, ki Hiona, i te tekau karaka, nga tangata i pa ki te hapa tapu, 20. Ko te kohikohi mo nga mea o te hui 14 hereni 3 kapa, muri iho ka homai ano e te Peneha 14 hereni 8 kapa no nga Pakeha o Whakatane, nana i tono, hui katoa £1 8s 11d. I pau i te perehitanga nei.

I te 2 karaka ka huihui ano ki Hiona. A, ka whakaaturia e Te Wiremu ko ia hei Upoko mo te hui, i te mea kei te ngaro a Te Pihopa, he matenga hoki no tana hunaonga. A, ka karangarangatia e ia nga ingoa o nga Minita 5, o nga Mangai Reimana 16, ko nga ingoa kei te wharangi i mua ake nei. Ka ki ia kua tu te hui; a, ka inoi; muri iho ka whai korero ki te hui. Koiane i tana whaikorero:—

E hoa ma, e nga Minita, e nga Mangai o te iwi,—Kei te pouri tahi tatou i te ngaronga o te tatou kaumatua, o te Pihopa, i roto i a tatou i tenei ra. I mahara ahau e tae mai i runga i te tima i u mai nei i nanahi. No naianei ano i puta mai ai tana kupu mo tona kore e tae mai. Ko tana hunaonga kua mate ki Akarana, na reira ia i noho atu ai, he whakaaro ki te pouri o tana tamahine ka pouaru nei. E ki ana hoki ia kia kauaka ia e taria atu, engari kia mahia tonutia e tatou nga mahi a tenei hui.

Ka nui toku koa, e hoa ma, i au ka uru nei ki roto ki tenei timatanga o te mahi a te hui o te Hahi Maori ki tenei takiwa. Te take o te mahi o tenei tu hui, he whakakaha i te mahi a te Hahi, puta noa i te takiwa katoa. Ko etahi ano o koutou kua kite i te pai o tenei mea i nga tunga o te hui o te Hahi Maori ki nga kainga o Ngatiporou, ki Te Kaha hoki. E kore e kaha te mahi a te tangata i te mea e mahi ana ko ia anake, engari he tokomaha e mahi tahi ana, katahi ano ka ngahau. Ma tenei tu huihui ka mohio ai tatou ki nga tangata o te Hahi, he tokomaha, ki te mahi hoki a au tangata tokomaha, he mahi kotahi. E kiia ana te Hahi e Paora Apotoro, he tinana kotahi, he wahi hoki no taua tinana tenei tangata, tenei tangata. E rite ana ano ki te tinana o te tangata, kihai tetahi wahi i hapa i te mahi mana, whaihoki ko te tinana o te Karaiti, ara, ko te Hahi, kihai tetahi tangata o taua Hahi i hapa i te mahi mana. Te mahi a te Karaiti, he kukume i nga tangata katoa o te ao kia riro i a ia, ko te mahi hoki tenei ma nga tangata o taua Hahi. Ehara i te mea ma nga Minita anake te mahi, ma nga kaikarakia ranei, engari ma koutou, ara kia mahia e tenei, e tenei, nga mea katoa e taca ana e ia hei whakanuku i nga rohe o te kingitanga o te Karaiti, a kia uru mai ra ano nga tangata katoa ki roto.

E matau ana ahau ki te ahua mate o te Hahi ki etahi wahi o tenei Takiwa i te rironga ketanga o te nuinga o nga tangata i nga karakia i titoa e te tangata, otira, ehara tenei i te mea e ngakaukore ai tetahi. E kitea ana ano i konei te uaua o te

mahi. Karanga noa, ako noa nga tangata o te Hahi, nohea etahi e rongo. Mehemea na te tangata te mahi, ka tika kia hoha; tena ko tenei na te Karaiti, ekore e tika kia hoha. He penei ano te ahua i mua i te taenga mai o te rongo-pai ki tenei motu i te tuatahi; kauhau noa, ako noa, a ngahuru noa nga tau, kihai tetahi i riro mai; engari no muri mai i whai hua ai te mahi. Whaihoki ko tenei, ma te u tonu ki te mahi ka kitea ai e tatou nga hua a te wa ano e rite ai. He pai kia mahara kia tatou ano he ngoikore, kia whakawhirinaki ai kia te Karaiti nana nei enei kupu:—"E ranea ana toku atawhai hei mea mau: mana tonu hoki toku kaha i runga i te ngoikore." "Ko ahau tenei hei hoa mo koutou i nga ra katoa, a, te mutu-nga ra ano o te ao." Kia mahara, he wahi nei tatou no te tinana o te Karaiti, kia whai kaha hoki tatou i roto i te Ariki, i te mana hoki o tona kaha ka kore ai e maumau to tatou mauuitanga i roto i te Ariki."

Ko nga ki enei i whakapuakina, i whakaaetia o te Hui:—

1. He whakapai na te Hui ki te whaikorero a te Upoko he ki hoki kia perehitia.

2. Ka whakaurua a te Hata, a Arapeta Putiki, a Rev. T. J. Wills, a Karaitiana Ratapu, me Wi Paikea, hei whakapuaki kupu ki roto i te Hui.

3. Ki te pai te Pihopa, me ata whakarite nga rohe o nga takiwa o tenei Hui, kia marama rawa te whakarite, a kia tokorua nga Mangai mo ia takiwa, mo ia takiwa.

4. Kia tu te hui o te Hahi ki te Kaha i te tau 1891.

5. He kupu ki te Pihopa kia tukua mai a Karaitiana Ratapu hei Minita mo te Pariha o Whangaparaoa ki Tarakeha.

6. He nui te pouri ki etahi iwi o roto i tenei takiwa katoa e mahi nei i nga mahi katoa o te ao i te Ratapu. He ki hoki ki te Pihopa kia whakatakotoria mai he tikanga mo nga tangata o te Hahi mo taua mea.

7. Kia tu te hui o te Hahi o tenei takiwa ki Maketu i te tau 1890.

8. He akiaki ki nga tangata whakapono kia whakauru ano ki nga Minita ki te kawhe i te rongo pai ki nga iwi ke.

9. Ka whakaaturia o Wi Paikea ka mutu taua mahi i nga takiwa e mahi ana nga Minita, kua korouatia hoki.

10. He maioha ki nga Pakeha o Whakatane i kohikohi moni mo nga mahi a te Hui.

11. He kupu aroha na te hui ki te Pihopa raua ko tana tamahine e noho pouri ana i te matenga o tana hunaonga, o Matene Karaka.

12. He whakapai ki te kaha o nga tangata ki te whakamutu i te kai waipiro, me te akiaki ano kia uaua rawa te pehi.

13. Ko Wi Pere Paikea i whakapaingia mo tana ngakau nui ki te haere mai hei kai karakia ki roto ki tenei takiwa i nga tau e ono ka pahure ake nei. Ma te Atua ia e manaaki.

14. He maioha na nga tangata o nga wahi tawhiti ki te aroha
a te tangata whenua i manaakitia ai te hui o te Hahi Maori.

KO NGA MONI ENEI O TE PARIHI O TE KAHAKA MA.

	£	s	d		£	s	d
Tahuaoranga Minita	400	0	0	Kei nga kai tiaki	400	0	0

Tera ano nga hua
o nga tau i riro ai
aua moni i nga kai
tiaki

I te Minita etahi
hua i nga tau erua
he mea tapiri ano
ia e te Komiti
Mihinare

Ko nga kohikohinga enei i whakaaturia mai ki te kai tuhituhi.
No Pepuere 26, 1886, tae noa ki a Mei 11, 1889.

NO RAUKOKORE.

<i>Riro mai.</i>	£	s	d	<i>Riro atu.</i>	£	s	d
Nga Ohaoha	1	15	9	Ki te Peeke	84	14	6
No nga Taite, &c. ..	89	2	0	I nga mahi	10	13	3
No Te Peeke	4	10	0				
	£95	7	9		£95	7	9

NO TE KAHAKA.

He Taite	£5	8	6	I nga mahi	£2	6	9
Nga Ohaoha	5	3	5	Hei kawae Rongo Pai	0	2	0
				Kei nga kai tiaki ..	8	3	2
	£10	11	11		£10	11	11

NO TORERE.

Motekawae Rongo Pai	£1	2	0	I nga mahi	£0	9	6
Nga Ohaoha	5	5	6	Hei kawae Rongo Pai	1	2	0
No te Peeke	0	4	0	Ki te Peeke	4	9	0
				Ki te kai tiaki ..	0	11	0
	£6	11	6		£6	11	6
Te Toputanga	£112	11	6	Te Toputanga	£112	11	6

NGA MEA O TE HAHU O ENUI TAKIWA, 1888.

	Minita.	Kai-karakia.	Whare-karakia.	Kura Ratapu.			Iriiranga.	Tangata kai Hapa.	Marenatanga.	Whakawhetainga wahine.	Nehunga tupapaku.
				Kura.	Kai-whakaako.	Tamariki.					
Rotorua me ona rohe	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Maketu me ona rohe	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Opotiki me ona rohe	1	12	1	3	3	110	35	83	—	—	1

Kahore i whakaaturia mai nga mea o Rotorua o Maketu.

